

ВЗАЄМИНИ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ З УКРАЇНОЮ: ПЕРІОДИЗАЦІЯ, ОСВІТНІ, НАУКОВІ ТА МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ

Любов ОТРОШКО

orcid.org/0000-0002-1204-7493

науковий співробітник відділу української етнології НДІУ

Анотація. У статті обґрунтовано особливості взаємин західної української діаспори з Україною від середини 80-х років ХХ ст. до початку 20-х років ХХІ ст. Опрацьовано джерельну базу та основні напрацювання вчених з цієї проблематики. У дослідженні системи взаємин «Україна – діаспора» було розглянуто періодизацію та особливості співпраці, освітні, наукові й міжнародні зв'язки. Створена раніше модель етнокультурних взаємин української діаспори з Україною у період від середини 80-х до середини 90-х років ХХ ст. була допрацьована та оновлена, враховуючи зміни у взаємовідносинах, що склалися за нових геополітичних умов внаслідок російсько-української війни, яка триває з 2014 р. Етнокультурні й етнополітичні взаємини української діаспори з Україною середини 80-х років ХХ ст. – початку 20-х років ХХІ ст. являють собою систему взаємовідносин, що у кожен визначений період мали свої особливості та характерні культурно-історичні й етнополітичні ознаки. Виділено та охарактеризовано п'ять періодів етнокультурних взаємин діаспори з Україною, протягом яких вони змінювалися від спорадичних, підпорядкованих тоталітарній адміністративно-командній і контрольованій радянській системі контактів з українською діаспорою, до комплексної взаємовигідної співпраці закордонних українців з Україною на демократичних засадах в умовах гібридного протистояння та повномасштабної агресії росії супроти України. Проаналізовано співпрацю діаспори та України на рівні науково-освітніх та освітніх установ, науково-дослідних інституцій та міжнародних організацій тощо. Наголошено, що активна співпраця української діаспори з Україною під час російсько-української війни допомагає налагодженню міждержавних та міжкультурних зв'язків, сприяє її євроінтеграційному курсу і розвитку демократичних цінностей та відновленню територіальної цілісності і недоторканності кордонів.

Ключові слова: Україна; українці; українська діаспора; особливості взаємин західної української діаспори з Україною; російсько-українська війна.

WESTERN UKRAINIAN DIASPORA AND UKRAINE: PERIODIZATION, EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND INTERNATIONAL RELATIONS

Liubov OTROSHKO

research fellow of the Ukrainian Ethnology Department of RIUS

Annotation. The article substantiates the peculiarities of the relations of the Western Ukrainian diaspora with Ukraine from the mid-80s of the 20th century to the beginning of the 20s of the 21st century. The source base and the main achievements of scientists on this issue have been elaborated. The periodization and peculiarities of cooperation, educational, scientific, and international relations were considered in the study of the system of relations "Ukraine-Diaspora." The early ethnocultural model of relations between the Ukrainian diaspora and Ukraine in the period from the mid-80s to the mid-90s of the 20th century was refined and updated, taking into account the changes in mutual relations that occurred with the change in geopolitical conditions as a result of the Russian-Ukrainian war, which has

been ongoing since 2014. The ethnocultural and ethnopolitical relations of the Ukrainian diaspora with Ukraine in the mid-80s of the 20th century – the beginning of the 20s of the 21st century – represent a system of mutual relations in which each specific period had its own peculiarities and characteristic cultural-historical and ethnopolitical features. Five periods of ethnocultural relations of the diaspora with Ukraine have been identified and characterised, during which they changed from sporadic contacts with the Ukrainian diaspora subject to the totalitarian administrative command and controlled by the Soviet system to comprehensive mutually beneficial cooperation of Ukrainians abroad with Ukraine on a democratic basis in conditions of hybrid confrontation and full-scale russian aggression against Ukraine. The cooperation between the diaspora and Ukraine at the level of scientific and educational institutions, research institutions, international organisations, etc., is analyzed. It was emphasised that the active cooperation of the Ukrainian diaspora with Ukraine during the russian-Ukrainian war helps to establish international and intercultural ties, contributes to its European integration course and the development of democratic values, and contributes to the restoration of territorial integrity and the inviolability of borders.

Key words: Ukraine; Ukrainians; Ukrainian diaspora; peculiarities of the relations of the Western Ukrainian diaspora with Ukraine; russian-Ukrainian war.

Постановка проблеми. Середина 80-х років ХХ ст. стала переломним періодом не лише в історії України, але і в історії російської федерації (далі – рф). Оскільки після розпаду СРСР відповідальні за злочини комуністичного режиму супроти українського народу так і не були належно покарані, імперська машина на початку 20-х років ХХІ ст. змогла застосувати свої найжахливіші репресивні методи для досягнення реваншу в поверненні України під свій контроль. Війна, яку розпочала рф в Україні 20 лютого 2014 р., стосується всіх українців як в Україні, так і поза її межами і лише посилила їхнє єднання у боротьбі за власну державність. Адже від часу своєї появи росія претендує на українську культурно-історичну спадщину та цивілізаційні здобутки українського народу в своїх агресивних загарбницьких цілях, заперечуючи етнокультурне підґрунтя існування української державності. Тому боротьба українського народу проти геноцидної політики російської влади щодо українців є спільною відповіддю світового

українства. Крім цього, міжнародна політика рф спрямована на побудову авторитарної імперії з незмінним «лідером» на чолі, що бореться проти «колективного Запада» і «недружественних стран» та не дозволяє військово-політичним блокам розширювати свої кордони, вбачаючи в цьому нібито якусь небезпеку для існування рф. А Українська держава при цьому прагне рухатися в бік розвитку цивілізованих демократій, планує євроатлантичну інтеграцію та вступ до військово-політичних блоків задля підвищення власної обороноздатності. Адже за всю історію сусідства з росією українці переконалися, що Україні необхідно рухатися в бік розвинутої і цивілізованої демократії, а не диктаторського режиму, що знищує будь-які прагнення до етнічної самоідентифікації та культурної самоцінності нації. Тому в умовах війни із рф для України пріоритетом є євроінтеграція та вступ до міцних і дієвих військово-політичних блоків.

Роль української діаспори у цьому процесі вагома та незаперечна, адже, мешкаючи та працюючи за кордоном,

українці можуть безпосередньо та активно вести боротьбу проти експансії диктаторської, завойовницької та людиноненависницької ідеології «русского мира». Саме взаємини «Україна – діаспори» від середини 80-х років ХХ ст. до початку 20-х років ХХІ ст. є предметом цього дослідження. Актуальність дослідження полягає у тому, щоб комплексно охарактеризувати роль, місце, значимість співпраці світового українства у боротьбі проти реваншу РФ у її прагненні повернути Україну під своє імперське ярмо.

Аналіз джерел, останніх досліджень і публікацій. Джерелами цього дослідження є офіційні інтернет-сайти: Міністерства закордонних справ України; посольств України; міжнародних організацій; науково-освітніх та науково-дослідних інституцій; громадських організацій або засоби масової інформації (ЗМІ) за кордоном, що фінансуються урядом України; громадських об'єднань діаспори або ЗМІ, що фінансуються з бюджету країн проживання; волонтерських організацій в Україні; благодійних фондів та ін. Аналізувалася вибрана інформація про те, як змінилися взаємини України та діаспори від середини 80-х років ХХ ст. і до початку 20-х років ХХІ ст., тобто після широкомасштабного вторгнення Росії на суверенну територію України.

Проблеми діаспори в Україні на високому фаховому рівні досліджуються науковцями та освітянами у таких інституціях, як: Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» (МІОК); Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД); Український інститут (УІ); Інститут

досліджень української діаспори Національного університету «Острозька академія»; Департамент української діаспори в країнах Америки Української асоціації американістики (УАА); Науково-дослідний інститут українознавства Міністерства освіти і науки України (НДІУ) та ін.

Під науковим керівництвом І. Ключовської в МІОК розроблені проекти щодо історико-культурних, соціально-економічних, освітньо-наукових та політико-правових аспектів міжнародної міграції та діаспори [38]. Проблемами дослідження ролі, місця та значення внеску української діаспори у боротьбу з російськими окупантами під час російсько-української війни займалися такі вчені НІСД, як Д. Горелов та О. Корнієвський, які розглянули волонтерський рух у контексті світового досвіду та російської агресії, визначивши характерні особливості волонтерської діяльності в розвинених країнах Заходу та аналізуючи сучасний стан розвитку волонтерського руху в Україні [4]. Аналітики УІ під керівництвом С. Горної дослідили сприйняття України за кордоном [31]. Колектив дослідників з УІ, а саме І. Костюк, О. Удод, С. Батуріна, Є. Луняк під науковою редакцією Г. Касьянова, проаналізували основні наративи щодо представлення історії України ХХ ст., а також її трактування у шкільних підручниках європейських країн, зокрема Польщі, Німеччини, Великої Британії та Франції [10; 45]. Науковці НДІУ проаналізували проблеми співпраці України з діаспорою: І. Краснодемська розглянула волонтерську діяльність українців Північної Америки в умовах російської агресії [14]; Л. Отрошко охарактеризувала роль закордонного українства країн

Європи та Північної Америки у проти-стоянні збройній агресії рф супроти України [20]. О. Сухобокова з Київського національного університету імені Тараса Шевченка (КНУ), членкиня УАА, розглянула українську діаспору як чинник підтримки України США і Канадою в умовах російської агресії у 2014 р. [33; 34; 35]. А. Атаманенко з Острозької академії простежила проблеми та перспективи взаємовідносин закордонного українства та України [2]. Вчені Ч. Намонюк та Т. Гумен з КНУ дослідили роль української діаспори у формуванні позитивного іміджу України в умовах боротьби з російським агресором [18] та ін.

Мета нашого дослідження – обґрунтувати особливості взаємин західної української діаспори з Україною від середини 80-х років ХХ ст. до початку 20-х років ХХІ ст. Завданнями дослідження є оновити та розширити попередні напрацювання за цією темою, розробити періодизацію та розглянути особливості співпраці освітніх, наукових і міжнародних зв'язків у системі взаємин «Україна – діаспора».

Виклад основного матеріалу. У попередніх дослідженнях було обґрунтовано роль зарубіжного українства як чинника етнокультурного розвитку українського суспільства в умовах політики реваншу рф, зокрема розглянуто етнокультурні взаємини української діаспори з Україною у період від середини 80-х до середини 90-х років ХХ ст. [19; 21]. Наразі цю проблему було переосмислено та допрацьовано, розширено хронологічні рамки дослідження до початку 20-х років ХХІ ст., враховуючи подальшу агресію рф та повномасштабний наступ на Україну задля втілення політики реваншу рф. Порівнюючи

особливості етнокультурних взаємин «Україна – діаспора» та беручи до уваги боротьбу українського народу щодо нівелювання Української державності та геноциду українського народу з боку рф, можна визначити та охарактеризувати такі основні періоди взаємостосунків України з діаспорою від середини 80-х років ХХ ст. до початку 20-х років ХХІ ст.: 1) 1985 – 1991 рр.; 2) 24 серпня 1991 – 1994 рр.; 3) 19 липня 1994 р. – 18 лютого 2014 р.; 4) 20 лютого 2014 р. – 23 лютого 2022 р.; 5) 24 лютого 2022 р. – до сьогодні.

Перший період (1985–1991) – криза комунізму та початок лібералізації радянської України – розпочався, коли в Союзі Радянських Соціалістичних Республік (СРСР) відбувалися демократичні реформи М. Горбачова, що згодом призвели до розпаду комуністичної імперії та здобуття незалежності пострадянськими республіками [30]. Останні роки існування України у складі деградуючого СРСР стали перехідним періодом, адже у цей час відбувалася трансформація геополітичних, етносоціальних і світоглядних поглядів та формування уявлень про подальший розвиток етнокультурних, соціоетнічних, етнонаціональних, релігійних та державно-політичних процесів у незалежній Україні. Етнокультурні взаємини «Україна – діаспора» цього періоду були епізодичними та здійснювалися лише під наглядом радянських спецслужб. Безконтрольних взаємин з діаспорою не було і не могло бути, бо в радянській Україні все знаходилося під контролем кремлівського режиму, відбувалися політичні репресії, мовне і культурне зросійщення, а національна еліта була змушена виконувати настанови уряду УРСР. А хто не виконував, того

кагебістська агентура контролювала або просто морально чи фізично знищувала, тому багато української інтелігенції намагалися виїхати за кордон. Українцям за межами України теж загрожувала мовна, культурна, релігійна та етнічна асиміляція. Задля збереження власної етнічної ідентичності, відстоювання своїх прав і свобод активні українці за кордоном об'єднувалися в громадські організації [21, с. 150–151, 158].

Другий період (24 серпня 1991–1994). Із прийняттям історичного Акта про державну незалежність в Україні відбулося багато важливих подій, що поживили також етнокультурні та етнополітичні взаємини «Україна – діаспора». Зокрема, у результаті Всеукраїнського референдуму понад 90% українців висловилися за незалежний шлях розвитку держави. Діаспора сприйняла цей крок позитивно і підтримала його на сто відсотків, очікуючи від України швидкого прогресу у розвитку міжнародних взаємин, роботи українського уряду щодо повернення українців на Батьківщину тощо. Президентом було обрано Л. Кравчука, який ініціював налагодження співпраці з українською діаспорою на державному рівні. В екзилі протягом 1991–1992 рр. ще діяв реформований Державний Центр Української Народної Республіки (ДЦ УНР), займаючись консолідацією світового українства, його політичних та громадських об'єднань. Проте згодом очільник ДЦ УНР М. Плав'юк передав Л. Кравчуку свої повноваження і символи влади. І з цього часу державні посольства України почали роботу над налагодженням взаємозв'язків із громадськими об'єднаннями українців у країнах проживання. Боротьба за незалежність перейшла на новий етап, але

наслідки впливу радянської ідеології на свідомість українців закоренились глибоко. Представники національної еліти, зокрема громадсько-політичні діячі, науковці, освітяни та митці, які мусили виїхати у період тотальних переслідувань українських націоналістів і переховуватися за кордоном, почали повертатися в Україну і робити певні кроки на шляху розбудови української держави. Розпочалися зміни як усередині країни, так і за її межами, робота з повернення спадку репресованої творчої інтелігенції, налагодження міцних і різнопланових зв'язків з діаспорою, становлення міжнародного іміджу України тощо. Взаємовідносини України і діаспори значно змінилися та зміцнилися, зокрема, з'явився спільний етнокультурний простір, продовжилося духовне, культурне й релігійне єднання світового українства задля вирішення проблем, пов'язаних із розбудовою вільної й демократичної суверенної держави [21, с. 151, 158].

Третій період (19 липня 1994 – 18 лютого 2014) взаємовідносин України та діаспори розпочався зі зміною влади в Україні, тобто коли президентом було обрано Л. Кучму, який прийшов на проросійських гаслах і за два терміни на посаді (1994–2005) дав змогу зміцнити олігархічним кланам та розширити торговельно-економічні та політичні зв'язки з рф, хотів запровадити в Україні дві державні мови (українську та російську), що зіграло в подальшому на руку кремлівському режиму у його планах подальшого зросійщення українців. Окрім цього, при Л. Кучмі у грудні 1994 р. США, Велика Британія, Росія та Китай підписали меморандум про гарантії безпеки України в обмін на її відмову від статусу ядерної держави. Проте ці гарантії для рф нічого

не означали, бо вона їх продовжує ігнорувати, наразі тероризуючи весь світ ядерною зброєю. А фактична легалізація перебування російського Чорноморського флоту в українському Криму дало можливість зробити його у подальшому стратегічним плацдармом для збройного вторгнення росії в Україну. Внаслідок цього зацікавленість українців діаспори у налагодженні зв'язків з Україною трохи зменшилася, адже повільні зміни в розвитку взаємовідносин та фактична неспроможність української держави належно підтримувати українців за межами України розчарували і сповільнили активну співпрацю. На хвилі національного піднесення подій Помаранчевого майдану (22 листопада 2004 – 26 грудня 2004) та акцій протестів проти політики Кучми до влади прийшов В. Ющенко (2005–2010), який визначив розбудову взаємостосунків з українськими громадами за кордоном одним із пріоритетів державної політики України загалом, зацікавленість та підтримка з боку закордонних українців зросла знову. Проте прихід до влади проросійського президента В. Януковича (25 лютого 2010 – 22 лютого 2014), який виявився до того ж зрадником і ворогом України, українська діаспора категорично не сприймала та навіть проводила протести проти зустрічей з ним. Приміром, вперше в історії незалежної України представники української діаспори США не зустрілися з українським президентом, який там перебував з візитом [5]. Отже, у цей період взаємовідносини України та діаспори можна охарактеризувати як нестабільні, бо керівництво держави мало приділяло уваги закордонному українству.

Четвертий період розпочався з 20 лютого 2014 р., в цей час стосунки

«Україна – діаспора» значно зміцнилися. Україна у цей період разом із діаспорою пережила революційний Майдан Гідності за євроінтеграцію (30 листопада 2013 – лютий 2014), що змусив впасти злочинний проросійський режим В. Януковича. Завдячуючи згуртованості українців, була відновлена вертикаль влади – обрано президентом П. Порошенка, який почав цілеспрямовану роботу з ліквідації кризи та нормалізації внутрішньої ситуації в державі і налагодження міждержавних відносин та євроінтеграційного вектора розвитку України та взаємин з українською діаспорою. Закордонні українці у цей час надавали значну гуманітарну допомогу, а також моральну та духовну підтримку емігрантам, які у цей період виїжджали за кордон. З часу окупації Криму та початку воєнних дій на Сході України розпочалася внутрішня хвиля вимушених переселенців, т. зв. внутрішньо переміщені особи (ВПО). Її особливістю було те, що ВПО переселялися переважно в межах Української держави. І лише незначна кількість емігрувала за кордон. Українська держава, волонтери в Україні та закордонні українці після початку збройного нападу рф на Україну об'єдналися для спільної боротьби проти російських загарбників. Зміна президентської команди й обрання Президентом України В. Зеленського у травні 2019 р. суттєво не вплинули на взаємовідносини із закордонними українцями та громадськими організаціями. Оскільки діаспора є сполучною ланкою між керівництвом України і державою проживання, то представники діаспори, як один із важливих чинників сучасної системи міжнародних зв'язків, під час війни продовжили незмінно виконували роль «культурних амбасадорів», а також

репрезентативну, комунікативну, політичну, волонтерську та інші функції, налагоджуючи крос-культурні взаємини та розповідаючи світу правду про події в Україні та боротьбу українського народу з окупантами в умовах збройного протистояння з росією.

П'ятий період взаємостосунків «Україна – діаспора» розпочався після початку повномасштабного вторгнення рф на територію України 24 лютого 2022 р. і триватиме до перемоги України у війні з рф. Війна рф супроти України стала чинником, який спричинив нову – п'яту – хвилю еміграції українців (попередні чотири хвилі мали місце в кінці XIX – протягом XX ст.). Можна назвати її «ноювою українською хвилею» тимчасових біженців за кордон, постраждалих від військових дій рф в Україні. Її основною відмінністю від попередніх стало те, що відбулася різка вимушена масова еміграція не лише в межах України, а переважно за кордон, а також примусова депортація українців, зокрема дітей, передусім до рф та в Білорусь, що міжнародним правовим співтовариством прирівнюється до воєнного злочину. У цей період відбуваються також внутрішні міграції, і ВПО отримують захист від держави. Українці ж за кордоном (біженці) знаходяться під захистом інших держав, мають підтримку від української діаспори за кордоном та гуманітарну і соціальну допомогу від урядів країн тимчасового перебування [20, с. 235].

Після початку збройного протистояння України супроти рф українці отримали безпрецедентний рівень підтримки від закордонного українства, роль української діаспори у налагодженні контактів між волонтерськими організаціями та державно-політичними структурами

виявилась суттєвою і визначальною. Також українці, які постраждали від злочинних дій армії рф в Україні, отримали значну підтримку від міжнародного співтовариства. Адже саме у країнах Європи, США та Канаді українська громада була і залишається великою та активною, а після початку повномасштабного вторгнення кількість українців у цих країнах значно зростає, відповідно зростає також вплив української діаспори на політику держав щодо України та різноманітну допомогу українському народові, зокрема біженцям та війську. «Завдяки українцям за кордоном, їх участі у різних заходах, які організовували представники української діаспори в країнах проживання, демократичні уряди країн все більше впевнювалися у тому, що рф своїми діями тероризує та здійснює геноцид українців» [20, с. 236].

Отже, практична модель етнокультурних й етнополітичних взаємин української діаспори з Україною від середини 80-х років XX ст. до початку 20-х років XXI ст. являє собою систему взаємостосунків, що у кожен визначений період мали свої особливості та характерні культурно-історичні й етнополітичні ознаки. Протягом цього культурно-історичного періоду можна виділити п'ять періодів, упродовж яких взаємовідносини «Україна – діаспора» змінювалися від спорадичних, підпорядкованих тоталітарній адміністративно-командній і контрольованій радянській системі контактів з українською діаспорою, до комплексної взаємовигідної співпраці українців з Україною на демократичних засадах. Взаємостосунки діаспори з Україною змінювалися протягом усього часу, на них впливали чинники як внутрішньодержавні, так і міждержавні,

проте вони тривають постійно, і це доводить існування та розбудова спільного етнокультурного простору світового українства, що сприяє збереженню й розвитку української ідентичності з розширення комплексу етнокультурних зв'язків України із діаспорою, особливо в умовах російсько-української війни. Від початку повномасштабного вторгнення росії в Україну робота громадських об'єднань українців за кордоном значно активізувалася. Зміцнилися зв'язки та співпраця між громадськими об'єднаннями та посольствами України в країнах проживання.

Загалом діаспора завжди впливала на міжнародну політику на користь України й була дієвим політичним, економічним, культурним, інформаційним, мистецьким та чинником збереження і розвитку української етнокультурної самобутності в інших країнах проживання українців. До початку гібридної агресії рф супроти України українці за кордоном з активною громадянською позицією (тобто ті, які не асимілювалися) приєднувалися до існуючих громадських об'єднань або створювали нові українські спільноти, передусім щоб не лише зберегти свою етнокультурну самобутність та ідентифікацію, але й стати повноправними громадянами в країнах проживання та досягти успіху, а після повномасштабного вторгнення вони стали дієвою та впливовою підтримкою для народу України. Проте значна частина українців все ж потребують допомоги та перебувають на державних виплатах країн проживання й отримують підтримку від громадян.

Зарубіжне українство в умовах гібридних загроз та військового протистояння з росією своєю активною

підтримкою сприяло збереженню українських етнокультурних традицій та фольклору; створенню освітньо-наукових осередків у країнах проживання; відзначенню важливих державних свят та пам'ятних дат; вшануванню пам'яті національних діячів та героїв; проведенню етнофестивалів, концертів та інших культурно-мистецьких заходів тощо.

Крім цього, зарубіжне українство своєю активною підтримкою також продовжує сприяти розвінчуванню ідеології «руського мира» та протидії російській пропаганді; проведенню акцій на підтримку України; створенню центрів для збору гуманітарної допомоги; благодійній допомозі українському народу; волонтерській допомозі українському фронту; наданню тимчасового притулку українським біженцям; наданню освітньої, правової та медичної допомоги і сприянню біженцям у пошуку роботи, відзначенню важливих державних свят та пам'ятних дат, вшануванню пам'яті полеглих героїв, які боронять територіальну цілісність та незалежність України, і т. д.

В Україні діють декілька відомих та потужних науково-дослідних інституцій, що співпрацюють з вченими діаспори, обмінюючись досвідом на наукових заходах, спільно допомагають українському культурно-інформаційному простору в умовах війни боротися із засилам російської ідеологічної пропаганди в освіті, науці, культурі, мистецтві, засобах масової інформації тощо.

Щодо співпраці «Україна – діаспора», то закордонні українці, постійно проживаючи поза межами України, можуть розраховувати на підтримку України, адже у державному бюджеті передбачено фінансову допомогу із забезпечення

міжнародного позитивного іміджу, діяльності Українського інституту (УІ) та заходів щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України [25]. УІ, окрім основної стратегічної місії – зміцнення міжнародної і внутрішньої суб'єктності України засобами культурної дипломатії, своїм завданням також визначає «покращення розуміння та впізнаваності України серед закордонних аудиторій», зокрема, Інститут «поширює знання про Україну у закордонних суспільствах, залучає широке коло громадян інших країн до дискусії і діалогу, забезпечує видимість країни в інформаційному полі, пропонує українські наративи про Україну» [46].

Комплексні проекти, що розробляються УІ, стосуються вивчення сприйняття України та української культури за кордоном у фокусі війни росії в Україні у ряді країн, визначених як пріоритетні та важливі у Стратегії УІ на 2020–2024 рр. Зокрема, у 2020 р., до повномасштабного вторгнення рф в Україну, були розроблені такі проекти про сприйняття України у США, Польщі, Німеччині, Франції, Угорщині, Туреччині та Японії. У них проаналізовано ставлення та очікування іноземних аудиторій від України, її культури та можливостей співпраці, їхню обізнаність із сучасною культурою і культурною спадщиною України. Дослідження здійснювалися методом глибинних експертних інтерв'ю з представниками іноземних інституцій у сфері культури, освіти, науки, громадянського суспільства, а також місцевої і центральної влади, дипломатичного корпусу, міжнародних організацій, українського фахового середовища за кордоном та закордонними українцями [1; 10; 31].

Проблеми діаспори в Україні на високому фаховому рівні досліджуються у Міжнародному інституті освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» (МІОК). Під науковим керівництвом І. Ключковської в МІОК розробляються проекти щодо історико-культурних, соціально-економічних, освітньо-наукових та політико-правових аспектів міжнародної міграції та діаспори. Дуже цікавим та показовим є дослідження МІОК про те, як війна росії супроти України вплинула на українське шкільництво за кордоном. Також МІОК курує освітній напрям роботи та концепцію комунікаційної платформи «Українські вимушені мігранти: інтеграція, ідентичність, повернення», реалізація якої набуває особливого значення в умовах війни та масової еміграції. Ще МІОК вперше в Україні започаткував проект «Відкриймо для України українську діаспору», щоб ознайомити громадськість України з діяльністю її діаспори, з конкретною роботою як окремих громад, так і особистостей, які працюють для утвердження позитивного образу України у світі. «Реалізація цього проекту здійснюється шляхом: презентацій діяльності українських громад зарубіжжя, книжкової та мистецької продукції; проведення круглих столів, виставок, зустрічей, творчих вечорів, академій; висвітлення діяльності українських громад у засобах масової інформації» [12].

14 липня 2023 р. у МІОК відбулася зустріч з очільниками СКУ – президентом П. Гродом та віце-президентом С. Романівим. У своєму виступі П. Грод наголосив, що найбільші загрози в Україні зараз – це російський ворог і асиміляція нашого народу в інших країнах. Тож,

на думку президента СКУ, світове українство має проводити активну роботу з українською молоддю, зокрема й через створення відповідних інституцій для промоції української мови та плекання ідентичності українців в еміграції [17].

При НДІУ Міністерства освіти і науки України, що працює вже понад 30 років у столиці України, у 2023 р. створені 24 закордонні філії (на сьогодні), що працюють (на волонтерських засадах) з метою поширення українознавства, підтримки численних ініціатив української діаспори, реалізації ідеї національного відродження і розвитку України, організації та координації наукових досліджень з проблем українознавства, популяризації української науки, культури та мистецтв серед української діаспори. Філії створені у США (Чикаго, керівник – О. О. Вайсман (Сахнюк); Маямі, керівник – К. С. Мукеді); Ірландії (Дублін, керівник – О. Ю. Щедрина); Італії (Сієна, керівник – В. В. Шумило), Канаді (Монреаль, керівник – О. П. Опанасюк); Нідерландах (Зволле, керівник – І. П. Сова; Хертогенбош, керівник – І. В. Старенький); країнах Балтії (Литва, Латвія, Естонія, керівник – М. Д. Воліна); Мексиці (Мехіко, керівник – І. В. Длужинська); Польщі (Вроцлав, керівник – А. І. Башук); Сполученому Королівстві Великої Британії і Північної Ірландії (Екстер, керівник – С. В. Шумило; Единбург, керівник – О. Ю. Гамарник); Швеції (Вестерос, керівник – О. О. Фейчер); Туреччині (Стамбул, керівник – Д. О. Демір); Німеччині (Гамбург, керівник – Н. Ю. Білик; Вальдсгут-Тінген, керівник – А. О. Кардаш); Йорданії (Амман, керівник – В. О. Клименко); Швейцарії (Женева, керівник – А. В. Козка; Цюрих, керівник – О. О. Дайнека,

Базель, керівник – І. В. Колечкіна); Ізраїлі (Кармьєль, керівник – В. Г. Липовецька); Угорщині (Будапешт, керівник – П. О. Будаєвський); Чехії (Пршештице, керівник – Ю. В. Сліпич); Нідерландах (Хертогенбош, керівник І. В. Старенький); Казахстані (Астана, керівник – О. А. Наконечна) [41].

Філії українознавства за кордоном під час російсько-української війни активізували свою просвітницьку та популяризаторську діяльність. Приміром, 1 травня 2023 р. у Швейцарії (м. Базель) була створена філія НДІУ з метою поширення українознавства за кордоном. З ініціативи керівниці філії НДІУ у Швейцарії І. В. Колечкіної було створено культурний медіапроект для українців «Борщ FM». Робота над проектом розпочалася ще у вересні 2022 р., а вже в лютому 2023 р. стартувало навчання для команди у швейцарській радіюшколі *Radioschule klipp+klang*. Перший етер відбувся наприкінці березня 2023 р., де відтоді щомісяця будуть транслювати цю програму. Адже через російську агресію у Швейцарії опинилося чимало тимчасових мігрантів, для яких важливо в іншомовному середовищі мати т. зв. «рідну хвилю», на якій звучатимуть новини, важлива інформація для українців про перебіг війни, українська музика, розповіді про видатних українців. Ця ініціатива дуже потрібна і корисна. Програму анонсували на круглому столі представників влади та громадських організацій міста Базель. А листівки про неї розмістили у найважливіших консультаційних центрах (Міграційна служба, Фонд GGG, Товариство Червоного Хреста тощо). «Коли після початку повномасштабного вторгнення ми потрапили в Європу, кожен хотів щось робити, аби допомагати

Україні та українцям, – поділилася І. Колечкіна. – Ми шукали дуже різні варіанти, як можемо бути корисними: працювали у волонтерських штабах, писали листи та звернення, ходили на мітинги. Проводили роботу зі швейцарцями: починаючи від того, що розповідали про війну, показували фото, відео, закінчуючи тим, що готували та пригощали їх українськими стравами. Коли з'явилася ідея цього радіо, ми за неї схопилися, були дуже замотивовані, тому що нам було чим поділитись». «Серед завдань радіопрограми «Борщ FM» – підтримувати українців в інтеграційних процесах, знайомити з культурою та історією Швейцарії, надавати корисну інформацію та налагоджувати зв'язки у спільноті» [40].

24 липня 2023 р. в Києві, в стінах НДІУ, відбулася зустріч з керівницею філії НДІУ у Швейцарії (Цюрих) О. Дайнекою. Під час зустрічі йшлося про вже проведені заходи, серед яких: збір гуманітарної допомоги для українців, день подяки швейцарцям від українців, акцію підтримки миру в Україні, співорганізацію хору українців, а також про майбутні плани заходів щодо популяризації українознавства за кордоном [9].

26 вересня керівниця філії НДІУ у Швеції О. Фейчер стала співорганізатором важливого заходу-відкриття Естафети пам'яті у місті Вестерос з метою вшанування пам'яті 90-х роковин жертв Голодомору в Україні в 1932–1933 рр. Саме Вестерос став першим містом Естафети пам'яті і відкрив захід для всього Королівства. Захід відбувся з ініціативи Української жіночої організації в Швеції, філії НДІУ в Швеції, а також підтримки Ліберальної партії та жінок-лібералів. До заходу долучилися також

представники української діаспори та шведської спільноти. Відповідно до запланованої Програми заходу відбулося урочисте представлення та демонстрація Факела пам'яті, проведення презентації із демонстрацією тематичних фото- та відеоматеріалів, відкриття фотовиставки з архівними документами музею Голодомору України та іноземних фотожурналістів, перегляд документального фільму про Голодомор від іноземних експертів із подальшим обговоренням теми за круглим столом. О. Фейчер зазначила: «Щиро пишаюсь, що ми змогли вшанувати достойно Пам'ять загиблих українців за часів Голодомору 1932–1933 рр. і привернути увагу міжнародної спільноти до найбільш кривавого секрету сталінського режиму. І хоча радянська влада намагалась усіма зусиллями стерти сліди цього надзвичайно жорстокого злочину проти української нації, ми, потомки жертв Голодомору, пам'ятаємо і продовжуємо висвітлювати правду про ті часи» [6].

Керівниця філії НДІУ в Німеччині у м. Регенсбург А. Кравченко (вересень 2022 – лютий 2023) переконана, що українці в Німеччині роблять усе можливе, щоб інформація про науку, про освіту, про досягнення, про героїчний супротив українців дійшла до кожної німецької родини. Вона вважає, що створення філії Науково-дослідного інституту допоможе українській діаспорі в цій важливій боротьбі [26].

Співпраця «Україна – діаспора» відбувається на рівні ряду найвідоміших потужних міжнародних організацій, що репрезентують українську громаду, таких як: Світовий Конгрес Українців, SKU (Ukrainian World Congress, UWC); Європейський Конгрес Українців, EKY

(European Congress of Ukrainians, ECU); Українська всевітня координаційна рада, УВКР (Ukrainian World Coordinating Council, UWCC); Український Конгресовий Комітет Америки, УККА (Ukrainian Congress Committee of America, UCCA); Українсько-Американська Координаційна Рада, УАКК (Ukrainian American Coordinating Council, UACC); Злучений Український Американський Допомоговий Комітет, ЗУАДАК (United Ukrainian American Relief Committee, UUARC); Міжнародна асоціація українців, МАУ (International association of Ukrainian studies) та ін. Через ці організації українство всього світу об'єднується для допомоги Україні в боротьбі з рашистськими окупантами.

Співпраця українських наукових інституцій закордоння та міжнародних організацій з освітньо-науковими установами України полягає в обговоренні на міжнародних форумах проблем, які виникли внаслідок агресії росії проти України, мають вплив на етнокультурний розвиток українського суспільства та спровокували зміни, що склалися у взаєминах української діаспори з Україною. Проблемні питання співпраці України та діаспори обговорюються, зокрема, на спільних наукових форумах разом з Українським науковим інститутом Гарвардського університету (США); Українською вільною академією наук (США); Українським історичним товариством (США); Східно-Європейським Дослідним Інститутом ім. В. Липинського (США); Науковим товариством Шевченка (Європа, США); Українським інститутом (Велика Британія); Українським вільним університетом (Німеччина); Українським історичним товариством Канадського інституту

українських студій (Канада), кафедрою українознавства Університету Торонто (Канада) та ін.

У діаспорі однією із провідних найвідоміших та нині активно діючих міжнародних організацій є СКУ – міжнародна координаційна надбудова українських громад за кордоном, неприбуткове позапартійне об'єднання, що представляє інтереси та захищає права українців згідно із загальною Декларацією прав людини, координує діяльність усіх громадських організацій діаспори, що підтримують і зберігають українську національну ідентичність, мову, культуру та традиції в усьому світі, сприяють становленню громадянського суспільства та позитивного іміджу України та українців на міжнародній арені [15; 16]. СКУ був утворений у Нью-Йорку 1967 р. під назвою «Світовий Конгрес Вільних Українців» (СКВУ) як одна з найвпливовіших зарубіжних громадсько-політичних інституцій української діаспори, що покликана надавати допомогу українському народу в його боротьбі за волю і оборону державної незалежності [27]. До світової мережі СКУ входять українські діаспорні організації з понад 60 країн світу. Вже понад 55 років СКУ сприяє консолідації світового українства, розбудовує міжнародну коаліцію підтримки України та зміцнює мережу українських діаспорних організацій, надаючи інформаційну підтримку українським біженцям. СКУ визнаний Економічною і соціальною радою ООН як неурядова організація зі спеціальним консультативним статусом та має статус учасника міжнародної неурядової організації в Раді Європи [21; 28].

СКУ зробив значний вклад у те, щоби міжнародне співтовариство здійснило вагомі кроки щодо визнання

злочинів рф. Приміром, СКУ підтримує позицію уряду України щодо того, аби виключити росію з групи G20 та допомогти припинити її загарбницьку війну в Україні [29]. За словами президента СКУ П. Грода, з початку повномасштабного вторгнення росії українська діаспора по всьому світу активізувала свої зусилля зі збору коштів і допомоги Україні. Об'єднувати громади в усьому світі для захисту українських інтересів – такою бачать свою провідну роль у СКУ. «Тривають регулярні мітинги у сотнях міст по всьому світу. Сотні тисяч українців повернулися на Батьківщину з-за кордону після 24 лютого і взяли до рук зброю. Ще більше тих, хто допомагає нашим захисникам. Це українці з усього світу. Це цілий український світ, який сьогодні споряджає українську армію, спонукає політиків своїх країн активніше допомагати нашій державі, опікується українськими біженцями» [28].

У Європі інтереси українців представляє міжнародна координаційна організація ЄКУ, її засновано 4 січня 1949 р. у Великій Британії (Лондон). ЄКУ захищає інтереси й координує діяльність 30 українських суспільно-громадських організацій у 20 державах Європи: Бельгії, Болгарії, Боснії і Герцеговині, Великій Британії, Греції, Данії, Іспанії, Естонії, Литві, Німеччині, Польщі, Румунії, Сербії, Словаччині, Угорщині, Франції, Хорватії, Чехії, Швеції [8]. 27–28 травня 2023 р. у м. Берлін (Німеччина) відбувся XIV З'їзд ЄКУ, в якому взяли участь понад 50 представників українських громад Європи та інших організацій. На З'їзді було розглянуто питання, що стосуються зусилля громад посилити мережу організацій в Європі, а також координації на міжнародному рівні

їх діяльності для протидії російським впливам, зокрема діяльності робочих груп щодо дипломатичної, громадської, гуманітарної, інформаційної та регіональної платформ ЄКУ. В умовах збройної агресії рф супроти України у червні 2023 р. ЄКУ та Український центр безпеки і співпраці (УЦБС) відкрили спільне представництво в м. Києві, а також запускають співпрацю щодо протидії російським впливам у світі [7].

УВКР – спілка українських неурядових громадських організацій та іноземних громадських об'єднань закордонних українців, яка на добровільних засадах об'єднує українців усього світу для задоволення та захисту їхніх національно-культурних, мовних, освітніх, творчих, соціальних, економічних, вікових та інших спільних інтересів. Відповідно до свого Статуту «УВКР не претендує на централізоване керівництво жодними українськими організаціями й не бере участі у політичній діяльності. Водночас, активно сприяючи розбудові в Україні громадянського суспільства, УВКР інсталує збереження національної ідентичності й задоволення національно-культурних потреб українців у країнах оселення, розгортання співпраці України з закордонним українством, вивчення та поглиблення зв'язків українських громад закордоння з Україною» [36]. Громадська спілка «Українська всесвітня координаційна рада» створена на підставі відповідного рішення I Всесвітнього форуму українців, що вперше відбувся у серпні 1992 р. у Києві. Міжнародну організацію УВКР було зареєстровано Міністерством юстиції України 3 травня 1993 р. Всесвітній форум українців є найвищим колегіальним органом управління ГС «УВКР» і відбувається постійно

1 раз на 4 або 5 років. З моменту утворення організації відбулося 6 форумів: у 1992, 1997, 2001, 2006, 2011 та 2016 роках. Першим головою УВКР був І. Драч, також УВКР довгий час очолювали М. Горинь, Д. Павличко, М. Ратушний. Виступаючи на VI Всесвітньому Форумі Українців, 20–21 серпня 2016 р., у Києві в Українському домі, перший президент незалежної України Л. Кравчук закликав українську владу провести референдум щодо вступу України в НАТО. Форум підтримав цю пропозицію [13]. В. Кириленко (віце-прем'єр-міністр України) заявив, що рф проводить політику денационалізації українців, які перебувають на її території [23].

Вже під час повномасштабного вторгнення рф в Україну VII Всесвітній Форум Українців відбувся 25–26 серпня 2023 р. в Києві, що зібрався передусім для обговорення важливих процесів, які відбуваються з українцями поза межами України під час війни. На цьому зібранні 25 серпня 2023 р. головою УВКР було обрано народного депутата України, діючого підполковника Збройних сил України С. Рудика та новий склад Президії у кількості 36 осіб, по 12 членів від організацій Східної і Західної діаспори та 12 осіб від громадських організацій з України [3]. За словами С. Рудика, «на сьогодні, за різними оцінками, за кордоном перебувають від 6 до 8 млн. українців, які змушені були покинути свої домівки під час війни. При цьому соціологічні опитування вказують, що близько 45–50% українців планують залишатися за кордоном назавжди або «на тривалий час». Зараз, за невеликими винятками, наші громадяни за кордоном не об'єднуються в організації та спілки, а головним об'єднавчим механізмом для

них залишаються групи у соціальних мережах. Ми плануємо запропонувати владі комплекс заходів, який дозволить зберігати нашим громадянам національну ідентичність, мову, культуру: створення мережі українських домів у найбільших містах світу, які могли б слугувати об'єднавчими центрами для нової діаспори, створення курсів вивчення української мови для російськомовних (на жаль, це залишається проблемою) тощо. Також будемо планувати спільну діяльність щодо залучення наших громадян до роботи в організаціях-членах УВКР» [3].

МАУ – об'єднання, засноване в Італії (Неаполь) у 1989 р. за ініціативою Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України, Інституту мовознавства НАН України ім. О. Потебні, Українського наукового інституту Гарвардського університету (США), Інституту сходознавчих наук (Неаполь) для сприяння розвитку українознавчих студій, підготовці фахівців, координації наукових досліджень, обміну інформацією тощо. Нині асоціація перебуває в Києві, має філії в різних країнах світу. Асоціацію очолювали В. Русанівський, Г. Грабович, Я. Ісаєвич, М. Жулинський, фон Гаген Марк, Я. Яцків, Г. Скрипник, М. Мозир. МАУ організовує конгреси та конференції, зокрема міжнародні конгреси українців, з 1990 р. видає науковий і культурно-освітній журнал «Вісник Міжнародної асоціації українців», у якому друкуються ґрунтовні розвідки з історії української діаспори, координує роботу Міжнародної школи україністики.

Загалом найбільший внесок у підтримку України в умовах російської агресії роблять українці США та Канади. Вони створили ряд організацій,

які займаються збором та передачею в Україну коштів, гуманітарної та військової допомоги, створенням міжнародних благодійних фондів та підтримкою неурядових волонтерських фондів. На найвищому рівні цю діяльність координує СКУ, а також Злучений Український Американський Допомоговий Комітет у США (ЗУАДК) та Суспільна Служба Українців Канади [33, с. 144].

ЗУАДАК – українська міжнародна громадська організація, заснована Конгресом українців Америки у США в 1944 р. з метою надання матеріальної допомоги українцям в Україні та діаспорі [47]. Із початком війни на Сході України з 2014 р. ЗУАДАК допомагав українським воїнам медикаментами, медичним обладнанням, медичним та військовим спорядженням, одягом, взуттям, спальними мішками, харчуванням та іншими предметами першої необхідності. Окрему увагу також організація звертає на лікування, оздоровлення та відпочинок дітей загиблих воїнів або батьки яких воювали в зоні АТО. Також увага приділяється цивільному населенню із територій, постраждалих від ведення воєнних дій [42; 43]. Із ЗУАДАК вже тривалий час співпрацюють українські волонтерські організації, через які допомога від американського народу надходить у госпіталі та лікарні всієї України, у тому числі постраждалим від військових дій. Волонтерська діяльність української діаспори з підтримки України здійснюється і поза згаданими СКУ і ЗУАДАК. Волонтерська допомога з країн Північної Америки надходить і від окремих громадян цих країн, і, зокрема, від створених ними організацій.

Висновки. Отже, у результаті аналізу особливостей співпраці української

діаспори з Україною від середини 80-х років ХХ ст. до початку 20-х років ХХІ ст. було розглянуто та охарактеризовано особливості, періодизацію, освітні, наукові й міждержавні зв'язки в системі взаємин «Україна – діаспора». Створена раніше модель етнокультурних взаємин української діаспори з Україною у період від середини 80-х до середини 90-х років ХХ ст. була допрацьована та оновлена, враховуючи зміни у взаємостосунках, що склалися, починаючи від кризи радянської системи та відновлення незалежності України і до початку розв'язаної рф гібридної збройної агресії супроти України та подальшого повномасштабного вторгнення в Україну. Етнокультурні й етнополітичні зв'язки української діаспори з Україною середини 80-х років ХХ ст. – початку 20-х років ХХІ ст. являють собою систему взаємостосунків, що у кожен визначений період мали свої особливості та характерні культурно-історичні й етнополітичні ознаки. Виділено та охарактеризовано п'ять періодів етнокультурних взаємин діаспори з Україною, протягом яких вони змінювалися від спорадичних, підпорядкованих тоталітарній адміністративно-командній і контрольованій радянській системі контактів з українською діаспорою, до комплексної взаємовигідної співпраці закордонних українців з Україною на демократичних засадах в умовах гібридного протистояння та повномасштабної агресії росії супроти України. Проаналізовано співпрацю діаспори та України на рівні науково-освітніх та освітніх установ, науково-дослідних інституцій та міжнародних організацій тощо. Наголошено, що активна співпраця української діаспори з Україною під час російсько-української

війни допомагає налагодженню між-державних та міжкультурних зв'язків та сприяє її євроінтеграційному курсу і розвитку демократичних цінностей та перемозі світового українства над російським агресором.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітичний звіт «Сприйняття України за кордоном». Підготовлено Європейською дослідницькою асоціацією ERA для Українського інституту. Польща / під редакцією Н. Коваль та М. Ірисової, автор тексту С. Горна.
2. Атаманенко А. Закордонне українство та Україна: проблеми та перспективи взаємовідносин. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія Історичні науки*. 2015. Вип. 23. С. 7–13. URL: <http://eprints.oa.edu.ua/5113/1/3.pdf> (дата звернення: 12.12.2023).
3. В Києві відновила діяльність ГС «Українська всесвітня координаційна рада». *OCD*. Інформаційний портал. 25.08.2023. URL: <https://ingocd.info/ukraine-wcc-headed-serhii-rudyk/> (дата звернення: 12.12.2023).
4. Горелов Д. М., Корнієвський О. А. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2015. 36 с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-02/volonter-697e4.pdf> (дата звернення: 12.12.2023).
5. Діаспора не погодилася на зустріч з Януковичем. *BBC News Україна*. 23 вересня 2010. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/news/2010/09/100923_yanuk_us_ukr_is (дата звернення: 12.12.2023).
6. Естафета пам'яті жертв голодомору. НДІУ, сайт. URL: <https://ndiu.org.ua/novyny/naukovi-konferentsii-kruhli-stoly-festyvali/estafeta-pam-yati-zhertv-holodomoru> (дата звернення: 12.12.2023).
7. Європейський конгрес українців і Український центр безпеки відкривають представництво в Києві. 30.06.2023 URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3729517-evropejskij-kongres-ukrainciv-i-ukrainskij-centr-bezpeki-vidkrivaut-predstavnictvo-v-kiyev.html> (дата звернення: 12.12.2023).
8. Європейський Конгрес Українців. Офіційна сторінка. URL: <https://ekukrainians.org/pro-nas-about-us/> (дата звернення: 12.12.2023).
9. Зустріч з керівницею філії НДІУ у Швейцарії (Цюрих). НДІУ, сайт. URL: <https://ndiu.org.ua/novyny/naukovi-konferentsii-kruhli-stoly-festyvali/zustrich-z-kerivnytseiu-filii-ndiu-u-shveysarii-mtsiurykh> (дата звернення: 12.12.2023).
10. Історія України ХХ ст. в шкільних підручниках Франції / упорядник та науковий редактор Г. Касьянов, автор Є. Луняк. Український інститут, 2022. 29 с.
11. Історія України ХХ століття у підручниках європейських країн. URL: <https://ui.org.ua/sectors/projects/research-sectors/history-of-ukraine-in-european-countries-textbooks/> (дата звернення: 12.12.2023).
12. Концепція (діаспорний напрям). Концепція проекту «Відкриємо для України українську діаспору». URL: https://miok.lviv.ua/?page_id=2773 (дата звернення: 12.12.2023).
13. Кравчук про референдум щодо НАТО: У влади вже є певні зрушення. *Українформ*. 20.08.2016. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2069872-kravcuk-pro-referendum-sodo-nato-u-vladi-vze-e-pevni-zrusenna.html> (дата звернення: 12.12.2023).
14. Краснодемська І. Волонтерська діяльність українців Північної Америки в умовах російської агресії 2014–2016 рр. *Українознавство*. 2016. № 4 (61). С. 122–135. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/140958> (дата звернення: 12.12.2023).
15. Лозинський А. Основні питання до діаспори. *Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті*. Перша міжнар. наук. конф., 8–10 березня 2006 р.: тези доп. Львів, 2006. 368 с.
16. Лозинський А. Світовий Конгрес Українців та ООН: заради справедливості. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 220 с.

17. МІОК зустрівся з керівниками СКУ (14.07.2023). 18 липня, 2023. URL: <https://miok.lviv.ua/?p=22960> (дата звернення: 12.12.2023).
18. Намонюк Ч., Гумен Т. Роль діаспори у формуванні позитивного іміджу України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2018. № 47–48. С. 24–26. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/knu/article/viewFile/3579/3254> (дата звернення: 12.12.2023).
19. Отрошко Л. Г. Теоретична модель етнокультурних взаємин української діаспори та України (1985–1995). *Етнокультурні процеси в Україні у кінці ХХ – на початку ХХІ ст.: українознавче осмислення*. Авторський колектив: Фігурний Ю. С. (керівник), Безсмертна Н. С., Бойко С. М., Газізова О. О., Краснодемська І. Й., Наливайко С. С., Отрошко Л. Г., Семенова О. В., Турпак Н. В., Чирков О. А., Шакурова О. В. Київ: НДІУ, 2020. С. 110–117.
20. Отрошко Л. Закордонне українство країн Європи та Північної Америки у протистоянні збройній агресії російської федерації супроти України. *Українознавство*. 2022. № 4 (85). С. 230–246. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/270119> (дата звернення: 12.12.2023).
21. Отрошко Л. Особливості етнокультурних взаємин української діаспори з Україною у період від середини 80-х до середини 90-х років ХХ століття. *Українознавство*. 2019. № 3 (72). С. 146–163. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/179022> (дата звернення: 12.12.2023).
22. Позиція української діаспори щодо анексії Криму. Ольга Сухобокова. *Американістика та євротудії КНУ*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iBOFzxeYho> (дата звернення: 12.12.2023).
23. Поліковська Ю. Віце-прем'єр звинуватив Росію у політиці денационалізації українців. *Zaxid.net*. 20 серпня 2016. URL: https://zaxid.net/vitsepremyer_zvinuvativ_rosiyu_u_polititsi_denatsionalizatsiyi_ukrayintsiv_n1401190 (дата звернення: 12.12.2023).
24. Політична та військова допомога країн Балтії Україні у перші місяці повномасштабної російсько-української війни. *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects*: Scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2022. Р. 661–670. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6298/13333-1?inline=1> (дата звернення: 12.12.2023).
25. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.03.2017 № 165 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки забезпечення міжнародного позитивного іміджу України, забезпечення діяльності Українського інституту та здійснення заходів щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/165-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.12.2023).
26. Привітання філії НДІУ в Німеччині. NDIU Germany. *YouTube Науково-дослідний інститут українознавства*, 27 жовтня 2022 р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=jaZFxrfe1ko> (дата звернення: 27.10.2023).
27. Світовий Конгрес Українців (СКУ). URL: http://www.uvkr.com.ua/about/providni_organizaciyi.html (дата звернення: 12.12.2023).
28. Світовий Конгрес Українців: 55 років боротьби за вільну Україну. 14.11.2022. URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/svitovij-kon%D2%91res-ukra%D1%97ncziv55-rokiv-borotbi-za-vilnu-ukra%D1%97nu/> (дата звернення: 14.11.2023).
29. СКУ закликає G20 вигнати Росію з групи та допомогти припинити її загарбницьку війну в Україні. Світовий Конгрес Українців. 15.10.2022. URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/skuzaklika%1%94-g20-vignati-rosiyu-z-grupita-dopomogti-privipiniti-%1%97%1%97-zagarbnczku-vijnu-v-ukra%1%97ni/> (дата звернення: 15.10.2023).
30. Соколюк З. Радянська державна система і горбачовські реформи. *Сучасність*. 1988. № 3. С. 85–98.

31. Сприйняття України в Польщі. Про проект. URL: <https://ui.org.ua/sectors/projects/research-sectors/research-ukraine-in-poland/> (дата звернення: 12.12.2023).

32. Сухобокова О. О. «Допомагати Україні – це особиста і сімейна справа Канади»: канадська підтримка України на початку російської збройної агресії (2014–2015 рр.). *Polityka zagraniczna państw w teorii i praktyce stosunków międzynarodowych*. Том 1. R. Kordonski, A. Kordonska, Ł. Muszyński (red.). Olsztyn–Łwów, 2021. S. 246–260. URL: <http://www.uwm.edu.pl/inp/docs/polityka-zagraniczna-1.pdf> (дата звернення: 12.12.2023).

33. Сухобокова О. О. Волонтерська допомога Україні від української діаспори США і Канади під час проведення АТО. *Волонтерський рух: історія, сучасність, перспективи*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17–18 квітня 2015 року. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2015. С. 43–147.

34. Сухобокова О. О. Роль діаспори у наданні Україні міжнародної допомоги у 2014 р. *Сучасні тенденції міжнародних відносин: політика, економіка, право*: зб. наук. праць та матеріали IV щорічної науково-практичної конференції «Трансформаційні процеси в сучасній системі міжнародних відносин» (Львів, 15 лютого 2015 року). Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2015. С. 255–260.

35. Сухобокова О. О. Українська діаспора як чинник підтримки України США і Канадою в умовах російської агресії у 2014 р. *Історико-політичні студії. Серія Історичні науки*: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана», Ін-т історії укр. сусп-ва; редкол.: З. І. Зайцева, В. А. Студінський, А. І. Чуткий [та ін.]. Київ: КНЕУ, 2015. № 1. С. 69–75. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b38761b0-533e-49f1-bf49-210f63465742/content> (дата звернення: 12.12.2023).

36. УВКР. Про УВКР. URL: https://web.archive.org/web/20080907213643/http://www.uvkr.com.ua/ua/about/providni_organizaciyi.html (дата звернення: 12.12.2023).

37. Українська Асоціація Американістики. URL: <http://uaas.org.ua/index.html> (дата звернення: 12.12.2023).

38. Українське шкільництво за кордоном: як вплинула війна в Україні / І. Ключковська, О. Долінська, О. Горда, О. Трумко, О. П'ятковська. Львів, 2023. 30 с. URL: <https://miok.lviv.ua/?p=22715> <https://miok.lviv.ua/wp-content/uploads/2023/04/Doslidzhennia.pdf> (дата звернення: 12.12.2023).

39. Український інститут. 59 с. URL: https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/polshha_povnyj-zvit_ukr.pdf

40. Українцям – рідне слово. НДІУ. URL: <https://ndiu.org.ua/novyny/naukovik-konferentsii-kruhli-stoly-festyvali/ukrayintsyam-ridne-slovo> (дата звернення: 12.12.2023).

41. Філії НДІУ за кордоном. НДІУ, сайт. URL: <https://ndiu.org.ua/mizhnarodnadiialnist/filii-ndiu-za-kordonom> (дата звернення: 12.12.2023).

42. «Adopt a Wounded Ukrainian Soldier». URL: <http://www.uuarc.org/our-programs/adopt-awounded-ukrainian-soldier> (дата звернення: 12.12.2023).

43. «Save Ukraine Now»: гуманітарна допомога Україні від США. URL: <http://ukrslovo.net/ukrainstvom/ukrainian-community/23590.html> (дата звернення: 12.12.2023).

44. Doustaly, Arias et al. *Histoire-Géographie Géopolitique Sciences Politiques*. Tle. Nouveau programme, 41, 102–103.

45. Navarro, Simonneau et al., *Histoire*. Tle. Programme 2020. 295.

46. Ukrainian Institute. Про Український інститут. Місія. URL: <https://ui.org.ua/mission/> (дата звернення: 12.12.2023).

47. United Ukrainian American Relief Committee, Inc. Злучений Український Американський Допомоговий Комітет. URL: <https://www.uuarc.org/> (дата звернення: 12.12.2023).

REFERENCES

1. HORNA, S. *Analytical Report "Perception of Ukraine Abroad"*. Prepared by the European

- Research Association ERA for the Ukrainian Institute. Poland. [in Ukr.]
2. ATAMANENKO, A. (2015). Foreign Ukrainians and Ukraine: Problems and Prospects of Mutual Relations. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriya Istorychni nauky* (Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Series Historical Sciences). Issue 23, pp. 7–13. [online] Available at: <http://eprints.oa.edu.ua/5113/1/3.pdf> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
 3. Non-Governmental "Ukrainian World Coordinating Council" Resumed its Activities in Kyiv. [online] *OCD. Information portal*. August 25, 2023. Available at: <https://ingocd.info/ukraine-wcc-headed-serhii-rudyk/> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
 4. HORELOV, D., KORNIJEVSKYI, O. (2015). *Volunteer Movement: World Experience and Ukrainian Civil Practices: An Analytical Report*. Kyiv: NISS, 36 p. [online] Available at: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-02/volonter-697e4.pdf> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
 5. Diaspora did not Agree to Meet with Yanukovich. [online] *BBC News Ukraine*. September 23, 2010. Available at: https://www.bbc.com/ukrainian/news/2010/09/100923_yanuk_us_ukr_is [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
 6. Relay of Remembrance of Holodomor Victims. [online] *RIUS*. Available at: <https://ndiu.org.ua/novyny/naukovi-konferentsii-kruhli-stoly-festyvali/estafeta-pam-yati-zhertv-holodomoru> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
 7. *The European Congress of Ukrainians and the Ukrainian Security Center Open a Representative Office in Kyiv*. June 30, 2023. [online] Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3729517-evropejskij-kongres-ukrainciv-i-ukrainskij-centr-bezpeki-vidkrivaut-predstavnictvo-v-kievi.html> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
 8. *European Congress of Ukrainians*. Official Page. [online] Available at: <https://ekukrainians.org/pro-nas-about-us/> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
 9. *Meeting with the Head of the Branch of the RIUS in Switzerland (Zurich)*. [online] *RIUS*. Available at: <https://ndiu.org.ua/novyny/naukovi-konferentsii-kruhli-stoly-festyvali/zustrich-z-kerivnytseiu-filii-ndiu-u-shveitsarii-mtsiurykh> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
 10. LUNIAK, Ye. (2022). *History of Ukraine of the 20th Century. in French School Textbooks*. Ukrainian Institute, 29 p. [in Ukr.]
 11. *History of Ukraine of the 20th Century in Textbooks of European Countries*. [online] Available at: <https://ui.org.ua/sectors/projects/research-sectors/history-of-ukraine-in-european-countries-textbooks/> [in Ukr.]
 12. *Concept (Diasporic Direction). Concept of the Project "Let's Open the Ukrainian Diaspora for Ukraine"*. [online] Available at: https://miok.lviv.ua/?page_id=2773 [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
 13. Kravchuk about the Referendum on NATO: The Authorities have already Made Certain Changes. [online] *Ukrinform*. August 20, 2016. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2069872-kravcuk-pro-referendum-sodo-nato-u-vladi-vze-e-pevni-zrusenna.html> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
 14. KRASNODEMSKA, I. (2016). Volunteer Activity of Ukrainians in North America in the Conditions of Russian Aggression 2014–2016. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies). № 4 (61), pp. 122–135. [online] Available at: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/140958> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
 15. LOZYNSKYI, A. (2006). Basic Questions to the Diaspora. *Diaspora as a Factor in the Consolidation of the State of Ukraine in the International Community*. The First International Science Conference, Abstracts of Reports. March 8–10. Lviv, 368 p. [in Ukr.]
 16. LOZYNSKYI, A. (2013). *The World Congress of Ukrainians and the United Nations: for the Sake of Justice*. Kyiv: Kyiv Mohyla Academy Publishing House, 220 p. [in Ukr.]

17. *International Institute of Education, Culture and Diaspora Relations met with the Heads of the Ukrainian World Congress (14.07.2023)*. July 18, 2023. [online] Available at: <https://miok.lviv.ua/?p=22960> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
18. NAMONIUK, CH., HUMEN, T. (2018). The Role of the Diaspora in the Formation of a Positive Image of Ukraine. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka* (Bulletin of Taras Shevchenko Kyiv National University), № 47–48, pp. 24–26. [online] Available at: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/knu/article/viewFile/3579/3254> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
19. OTROSHKO, L. (2020). Theoretical Model of Ethnocultural Relations of the Ukrainian Diaspora and Ukraine (1985–1995). *Ethnocultural Processes in Ukraine at the End of the 20th - at the Beginning of the 21st Century: Ukrainian Studies Consideration*. Kyiv: RIUS, pp. 110–117. [in Ukr.]
20. OTROSHKO, L. (2022). Ukrainians Abroad in Europe and North America in the Face of the Armed Aggression of the Russian Federation against Ukraine. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), № 4 (85), pp. 230–246. [online] Available at: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/270119> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
21. OTROSHKO, L. (2019). Peculiarities of Ethnocultural Relations of the Ukrainian Diaspora with Ukraine in the Period from the mid-80s to the mid-90s of the 20th Century. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), № 3 (72), pp. 146–163. [online] Available at: <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/179022> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
22. The Position of the Ukrainian Diaspora on the Annexation of Crimea. Olga Sukhobokova. *American Studies and Eurostudies of KNU*. [online] Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=iBOFzxheYho> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
23. POLIKOVSKA, Yu. (2016). The Vice-Prime Minister Accused Russia of the Policy of Denationalization of Ukrainians. [online] *Zaxid.net*. August 20, 2016. Available at: https://zaxid.net/vitsepremyer_zvinuvativ_rosiyu_u_polititsi_denatsionalizatsiyi_ukrayintsiv_n1401190 [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
24. Political and Military Assistance of the Baltic Countries to Ukraine in the First Months of the Full-Scale Russian-Ukrainian War. (2022). *The Russian-Ukrainian War (2014–2022): Historical, Political, Cultural-Educational, Religious, Economic, and Legal Aspects*: Scientific Monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, pp. 661–670. [online] Available at: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6298/13333-1?inline=1> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
25. *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine as of March 22, 2017 № 165 “On Approval of the Procedure for the Use of Funds Provided for in the State Budget for Financial Support of Ensuring the International Positive Image of Ukraine, Ensuring the Activities of the Ukrainian Institute and Implementing Measures to Support Relations with Ukrainians Living in the Borders of Ukraine”*. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/165-2017-%D0%BF#Text> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
26. Greetings from the Branch of the Scientific Research Institute in Germany. RIUS Germany. [online] *YouTube. Research Institute of Ukrainian Studies, October 27, 2022*. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=jaZFxFelko> [Accessed 27 October 2023]. [in Ukr.]
27. *World Congress of Ukrainians (WUC)*. [online] Available at: http://www.uvkr.com.ua/about/providni_organizatiji.html [Accessed 12 December 2023] [in Ukr.]
28. *World Congress of Ukrainians: 55 Years of Struggle for a Free Ukraine*. November 14, 2022. [online] Available at: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/svitovij-kon%D2%91res-ukra%D1%97ncziv55-rokiv-borotbi-za-vilnu-ukra%D1%97nu/> [Accessed 14 November 2023]. [in Ukr.]

29. *The WCU Calls on the G20 to Expel Russia from the Group and Help end its War of Aggression in Ukraine. World Congress of Ukrainians.* October 15, 2022. [online] Available at: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/skuzaklika%d1%94-g20-vignati-rosiyu-z-grupita-dopomogti-pripiniti-%d1%97%d1%97-zagarbniczku-vijnu-v-ukra %d1%97ni/> [Accessed 15 October 2023]. [in Ukr.]
30. SOKOLIUK, Z. (1988). The Soviet State System and Gorbachev's Reforms. *Suchasnist (Modernity)*, № 3, pp. 85–98. [in Ukr.]
31. *Perception of Ukraine in Poland. About the Project.* [online] Available at: <https://ui.org.ua/sectors/projects/research-sectors/research-ukraine-in-poland/> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
32. SUKHOBOKOVA, O. (2021). "Helping Ukraine is Canada's Personal and Family Affair": Canadian Support for Ukraine at the Beginning of Russian Armed Aggression (2014–2015). In: KORDONSKI, R., KORDONSKA, A., MUSZYŃSKI, Ł., eds. *Politics of Foreign Countries in Theory and Practice of International Relations*. Vol. 1. Olsztyn–Lwów, pp. 246–260. [online] Available at: <http://www.uwm.edu.pl/inp/docs/polityka-zagraniczna-1.pdf> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
33. SUKHOBOKOVA, O. (2015). Voluntary Aid to Ukraine from the Ukrainian Diaspora in the USA and Canada during the Anti-Terrorist Operation. *Volunteer Movement: History, Modernity, Prospects: Materials of the International Scientific and Practical Conference*, April 17–18. Kharkiv: KhNADU Publishing House, pp. 43–147. [in Ukr.]
34. SUKHOBOKOVA, O. (2015). The Role of the Diaspora in the Provision of International Aid to Ukraine in 2014. *Modern Trends in International Relations: Politics, Economics, Law: Collections of Scientific Works and Materials of the IV Annual Scientific and Practical Conference "Transformation Processes in the Modern System of International Relations."* (Lviv, February 15, 2015). Lviv: Ivan Franko Lviv National University, pp. 255–260. [in Ukr.]
35. SUKHOBOKOVA, O. (2015). The Ukrainian Diaspora as a Factor in the Support of Ukraine by the USA and Canada in the Conditions of Russian Aggression in 2014. In: ZAITSEVA, Z., STUDINSKYI, V., CHUTKYI, A., eds., et al. *Historical and Political Studies. Series Historical Sciences: Collections of Scientific Works*. Ministry of Education and Science of Ukraine, SHEI Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Institute of History of Ukrainian Society. Kyiv: KNEU, № 1, pp. 69–75. [online] Available at: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b38761b0-533e-49f1-bf49-210f63465742/content> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
36. *Ukrainian World Coordinating Center. About UWCC.* [online] Available at: https://web.archive.org/web/20080907213643/http://www.uvkr.com.ua/ua/about/providni_organizaciyi.html [in Ukr.]
37. *Ukrainian Association of American Studies.* [online] Available at: <http://uaas.org.ua/index.html> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
38. KLIUCHKOVSKA, I., DOLINSKA, O., HORDA, O., et al. (2023). *Ukrainian Schooling Abroad: How the War Affected Ukraine*. Lviv, 30 p. [online] Available at: <https://miok.lviv.ua/?p=22715> <https://miok.lviv.ua/wp-content/uploads/2023/04/Doslidzhennia.pdf> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
39. *Ukrainian Institute.* [online] Available at: https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/polshha_povnyj-zvit_ukr.pdf 59 p. [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
40. *A Native Word for Ukrainians.* [online] RIUS. Available at: <https://ndiu.org.ua/novyny/naukovi-konferentsii-kruhli-stoly-festyvali/ukrayintsyam-ridne-slovo> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
41. *Branches of RIUS Abroad.* [online] RIUS. Available at: <https://ndiu.org.ua/mizhnarodnadiialnist/filii-ndiu-za-kordonom> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]
42. *"Adopt a Wounded Ukrainian Soldier."* RIUS. Available at: <http://www.uuarc.org/>

our-programs/adopt-awounded-ukrainian-soldier [Accessed 12 December 2023]. [in Eng.]

43. "Save Ukraine Now": *Humanitarian Aid to Ukraine from the USA*. [online] Available at: <http://ukrslovo.net/ukrainstvom/ukrainian-community/23590.html> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]

44. DOUSTALY, A., ARIAS, S., et al. *Histoire-Géographie Geopolitique Sciences Politiques*. Tle. Nouveau programme, pp. 41, 102–103. [in Fra.]

45. NAVARRO, M., SIMONNEAU, H., et al. (2020). *Histoire*. Tle. Program, 295 p. [in Fra.]

46. *Ukrainian Institute. About the Ukrainian Institute. Mission*. [online] Available at: <https://ui.org.ua/mission/> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]

47. *United Ukrainian American Relief Committee, Inc.* [online] Available at: <https://www.uuarc.org/> [Accessed 12 December 2023]. [in Ukr.]

Із прийняттям історичного Акта про державну незалежність в Україні відбулося багато важливих подій, що поживили також етнокультурні та етнополітичні взаємини «Україна – діаспора». Зокрема, у результаті Всеукраїнського референдуму понад 90% українців висловилися за незалежний шлях розвитку держави. Діаспора сприйняла цей крок позитивно і підтримала його, очікуючи від України швидкого прогресу у розвитку міжнародних взаємин, роботи українського уряду щодо повернення українців на Батьківщину тощо. Президентом було обрано Л. Кравчука, який ініціював налагодження співпраці з українською діаспорою на державному рівні.